

Maliye Vekâletile düyunu umumiye 1930 senesi bütçelerinde münakale yapılması hakkında 1/765 numaralı kanun lâiyhası ve Adliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı: 6/4107

25 - XI - 1930

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

İngiliz tebaasından bazı eşhasın alacaklarından senei maliye zarfında tediyesi lâzım gelen meblâğ için Maliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 19 - XI - 1930 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arma müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

İngiliz Hükûmetinin eski Osmanlı Hükûmetinden matlubu olup İngiltere Sefarethanesinin vermiş olduğu listede harpten evvelki metalibin 146 082 ve bundan hükme iktiran eden beş talebin 105 439 liraya baliğ olduğu anlaşılması üzerine keyfiyet İngiltere Sefaretile evvelemirde hususî ve dostane bir surette müzakere edilmiş ve bu müzakere neticesinden bu mutalebata karşı 30 000 İngiliz lirası verilmek suretile meselenin sulhan halli müm kün olacağı anlaşılmış ve her sene 6 000 İngiliz lirası verilmek suretile beş senede tediyesi tekarrür etmiş ve keyfiyet İcra Vekilleri Heyetinin de kararına iktiran etmiş ise de 1930 senesine ait tekasit için 1930 bütçesine tahsisat vazedilmemiş olduğundan Meclisi Âlinin küşadında tahsisat istihsal edilmek üzere birinci taksit olan 6 000 İngiliz lirasının tediye muamelesinin 1 kânunuevvel 1930 tarihine tehiri İngiltere sefaretine bildirilmiş ve İngiltere Hükûmetinin bu teklifi kabul eylediği anlaşılmış olduğundan 6 000 İngiliz lirasının vakti muayyeninde tediyesini teminen sene nihayetine kadar tasarrufu mümkün görülen 1930 senesi Düyunu Umumiye bütçesinin 242 inci kambiyo mübayaa karşılığı faslından 62 100 liranın bittenzil Maliye bütçesinde (itilâfname mucibince İngiliz tebaasından bazı eşhasın matlubatı karşılığı) namile yeniden açılacak bir fasla tahsisatı fevkalâde olarak vaz'ı muvafık görülmüş ve merbut kanun lâiyhası tanzim kılınmıştır.

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Karar No 7

Esas No 1/765

25 - XII - 1930

Yüksek Reisliğe

İngiliz tebaasından bazı eşhasın alacaklarından senei maliye zarfında tediyesi lâzım gelen mebalîğ için Maliye Vekâletile Düyunu Umumiye bütçesi arasında münakale icrasına dair olup Bütçe Encümenine havale edilen kanun lâyihası encümeni müşarüleyhadan bu borçların ciheti neşetleri ve ilâm münderecatının tetkiki ve hukukan vacibüttiye bir halde olup olmadıklarının tayini zımında dahilî nizamnamenin 28 inci maddesine tevfiikan encümenimize havale edilmekle lâyiha Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakere edildi:

Zikredilen düyunun menşei mazbatamıza rapten takdim kılman listede muharerdir. İlâm münderecatlarının tetkiki keyfiyetine gelince; mezkûr ilâmlar dosyada mevcut olmayıp 1908 tarihinde Hükûmeti sakıta tarafından İngiltere Hükûmeti ile aramızda mevcut mesailin tesviyesine memur edilen Hakkı Paşa tarafından Londraya götürüldüğü anlaşıldığından doğrudan doğruya tetkik edilemedi, Ancak melfuf listeye ilâve edilen kısımda görüleceği veçhile Gallejar ve Gorpi, Firenkyan ve Süvifet ve Stadman taraflarından ikame edilen davaların mülga İstanbul Birinci Ticaret Mahkemesince ısdar olunup kesbi katiyet eden ilâmlara müstenit olduğu gerek tahkimname mefadından ve gerekse dairei ieraya müracaat edilmesi gibi kuyudu resmiyeden anlaşılmaktadır.

Düyunu mezkûrenin lâzımüttekiye olup olmaması hakkındaki üçüncü suale gelince:

Bunlardan bir kısmı ilâma müstenit olmak itibarile sabit nazarile bakılmak zaruridir.

İlâma müstenit olmıyan diğer kısma gelince: Kanun nazarında bunlar sabittir, diye telâkki olunmayıp subut ve ademi subutu ihtimal dahilinde telâkki olunur.

Binaenaleyh bu itibarla üçüncü suale doğrudan doğruya deynin heyeti umumiyesine nazaran müs-bet veya menfi bir cevap verilemez.

Zatı maslahata gelince: Talep olunan mebalîğın miktarı (200) bin İngiliz lirasına baliğ olmakta ve bunun lâzımüttenfiz ilâma müstenit olan kısmı da (100) bin küsur İngiliz lirasına baliğ olmakta idü-ğinden (30) bin İngiliz lirası gibi cüz'î bir bedel ile ve altı senede ödemek şartile aktolunan sulh mukavelesinin muvafıkı maslahat görüldüğü ve hususile Hükûmeti sakıta ile İngiltere Hükûmeti ara-sında aktolunan tahkimnameye nazaran işbu davalardan dolayı hakeme müracaat edilecek olsa ha-kemlerin vereceği hükmün şekil ve mahiyetinden katı nazar bu bapta vuku bulacak masrafın bile aşağı yukarı tekarrür eden bedeli sulha tekarrüp edeceği varit olduğu mütalea tarikile arz olunur efendim.

Ad. En. Rs.	Bu M. M.	Kâtip	Âza	Âza	Âza
Manisa	Balıkesir	Balıkesir	Ankara	İzmir	Antalya
Mustafa Fevzi	Sadık	Sadık	A. İhsan	Enver	Ahmet Saki
Âza	Âza	Âza			
Kocaeli	Mardin	Manisa			
Ragıp	İ. Ferit	Kemal			

Mahkeme kararına iktiran eden metalip

Nº	Esami	İngiliz lirası	Türk lirası	K.	Talebin nev'i
6	Gallejar		22 996		Hazinei hassamın zimmetinden mütevellit işbu talep 28 şubat 1911 tarihindeki hükme müstenit
14	Gorpi		62 583	59	6 haziran 1900 da Osmanlı hazinesi aleyhine verilen hüküm
19	Frenkyan		19 860	32	2 temmuz 1905 de İdarei Mahsusa vapurları idarehanesi tarafından çıkarılan havaleler bedeli için verilen mahkeme kararı (Talep olunan meblâğ kararnamede derpiş edilen müterakim faizleri ilâvesile tezyit edilecektir.)
41	Stadman	509 - 6 - 7			1 teşrinievvel 1912 de Osmanlı Hükûmeti aleyhine verilen bir hüküm
42	Suvifet				2 500 frank (masarifi muhakeme ile) Osmanlı Hazinesi aleyhine verilen hüküm
		509 - 6 - 7	105439	91	Yekûn 2 500 Fr.

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Karar No. 21. M.
Esas No. 1/765

31 - XII - 1930

Yüksek Reisliğe

İngiltere Hükûmeti tebaasının eski Osmanlı Hükûmetinden matlubu olup bilâhare Hariciye Vekâletile İngiltere sefaretî arasında yapılan itilâf mucibince senevî 6 000 İngiliz lirası verilme suretile beş senede ödemek üzere sulhen tesviyesi takarrür ettirilen 30 000 İngiliz lirasından 1930 malî senesi zarfında tediyesi icap eden paranın verilebilmesi için Maliye Vekâleti ile Dünyu Umumiye bütçesi arasında münakale icrasına dair kanun lâyihası üzerine Hariciye Vekili Tevfik Rüşti Bey hazır olduğu halde yapılan müzakere neticesinde mesele hakkında evveleminde dahilî nizamnamenin 28 inci maddesi hükmüne tevfiakan Adliye Encümeninin mütaleasının alınmasına karar verilmişti.

Adliye Encümenince bu bapta tanzim olunan mazbata Encümenimize tevdi olunmakla mesele Hariciye Vekâleti Baş Hukuk Müşaviri Ziya ve Birinci Daire Umum Müdürü Esat Beyler hazır oldukları halde tekrar müzakere ve tetkik edildi.

Meselenin mevzuu İngiltere tabiiyetinde veya himayesinde bulunan bazı şirketlerle, ticaret-hanelerin ve eşhasın sakıt Osmanlı Hükûmetinden talep ve iddia ettikleri, umumî harpten evvele ait meblâğdır. Bu taleplerin hakem suretile halli zmnında 9 temmuz 1914 tarihinde Londrada İbrahim Hakkı Paşa ile İngiltere Hariciye Nazırı arasında bir mukavelename imza edildiği halde tasdik olunamadığından dolayı tatbika geçmemiştir.

Bu mukavelenamenin ihtiva ettiği meblâğ iki yüz küsur bin İngiliz lirası olup bunun yüz küsur bin altını Türk mahkemelerinden verilmiş ve kat'iyet kesbetmiş ilâmlara müstenit olduğu bildirilmektedir.

Lozan muahedenamesinin 71 inci maddesine göre bu talep ve iddialar refedilmediği ve zabıtnamede kapitülasyonların ilgası itibara alınmakla beraber bu hakların aynı şerait altında takip oluna-

cağı tasrih edilmekte olduğu ve itilâf umumi harpten evvelki zamana ait bütün İngiliz metalibinin Cümhuriyet Hükümetini ibra etmekte bulunduğu eihetle Adliye Encümeninin de mütaleası veçhile meselenin 30 000 İngiliz lirası üzerinden sulhan tesviyesi muvafık görülmüştür.

Kanun lâyihası itilâfı tasdik eder bir madde tanzimi ve şekle ait diğer bazı tadillerle Umumi Heyetin tasvibine arz olunur.

Reis	M. M.	Kâ.	Aydm				
İstanbul	Gazi Antep	Giresun	Mühendis	Balıkesir	Erzurum	İsparta	Konka
Fuat	Remzi	Kâzım	Mitat	A. Şuuri	Aziz	Mükerrem	K. Hüsnü
Yozgat	Elâziz						
S. Sırrı	H. Tahsin						

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1930 senesi Maliye ve Düyunu umumiye bütçeleri arasında münakale icrasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 1930 senesi Düyunu umumiye bütçesinin 242 inci kambiyo mübayaa karşılığı faslından 62,100 lira bittenzil senei mezkûre Maliye bütçesinde (İtilâfname mucibince İngiliz tebaasından bazı eşhasın matlubatı karşılığı) namile yeniden açılan 233 üncü fasla 62,100 lira tahsisatı fevkalâde olarak vazolunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye Vekili memurdur.

19 - II - 1930

Bş. V. Ad. V. M. M. V. V.
İsmet Yusuf Kemal Dr. Refik
Da. V. Ha. V. Ma. V.
İçtimada bulunmadı İçtimada bulunmadı Hasta
Mf. V. Na. V. İ. V.
Esat Zekâi Mustafa Şeref
S. İ. M. V.
Dr. Refik

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADILI

Hariciye Vekâletile İngiltere Sefareti arasında sulhen tesviyesi takarrür eden mebalîğ hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hariciye Vekâletile İngiltere Sefareti arasında teati olunan merbut 28 haziran ve 7 temmuz 1930 tarihli mektuplara müstenit itilâf mucibince 30 000 İngiliz lirasının müsavi taksitlerle beş senede tesviyesine mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Yukarıki maddede yazılı taksitlerden birincisinin tesviyesi için 1930 senesi Düyunu umumiye bütçesinin 242 inci faslından 62 100 lira tenzil edilerek mezkûr sene Maliye Vekâleti bütçesinde yeniden açılan 233 üncü fasla fevkalâde tahsisat olarak naklolunmuştur.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye Vekili memurdur.

İngiltere Sefaretinin 28 haziran 1930 tarihli ve 45/51,29,30 numaralı notasının tercümesidir

Tercüme

Vekil Hazretleri,

Lozan Muahedenamesinin 71 inci maddesinde zikrolunan, harpten evvelki zamana ait İngiliz metalibi hakkında 13 kânunusani 1930 tarihinde ve 80018/3 numara ile. Zatı Âlinizin göndermiş olduğu notayı aldığımı beyan etmekle kesbi şeref eylerim.

Maahaza, Zatı Âlinizin ve Hükûmeti Cümhuriyenin ibraz eyledikleri hüsnü niyet sayesinde bu mesele, malumu devletleri olduğu veçhile, yukarıda mezkûr notanın tarihinden sonra yeni bir saf-haya girmiştir ki, bu keyfiyet beni mufassal cevap itasından müstağni kılar.

II - Velhasıl, Zatı Devletlerinin muvafakatile bu son aylar zarfında Vekâlet Birinci Daire Umum Müdürü Memet Esat Beyle, Sefaretimiz erkkânı arasında cereyan eden müzakerat neticesinde, bu meselenin, iki Hükûmet arasında tarafeynin rizasile tesbit olunacak kül halinde sureti halli hususunda mutabık kalmıdır. Mr. Hoare'un Nusret Beyefendiye 24 ağustos 1926 tarih ve 212 numaralı notasına merbutan mufassal bir listesi takdim olunan harpten evvelki zamana ait bütün İngiliz metalibinin Cümhuriyet Hükûmetinin İngiltere Hükûmetine cem'an (otuz bin İngiliz lirası) tesviyesi suretile tasfiyesini Memet Esat Bey Hükûmeti Cümhuriye namına resmen teklif eyledi.

Bu tesviye, ilk taksiti 1930 senesi kânunuevvelinde ve diğer taksitler de 1934 senesine kadar her senenin kânunuevvelinde tediye olunmak üzere, 6 şar bin İngiliz liralık 5 müsavi taksit suretile vuku bulacaktır.

III - Yukarıdaki teklifi kendisine arzetmiş olduğum İngiltere Hariciye Nazaretinin emiri ile İngiltere Hükûmetinin teklifi mezkûrun ahkâmını tamamen kabul eylediğini, ve bunların tamamen tatbikına mukabil, Hükûmeti Cümhuriyeyi gerek kendi ve gerek müstehikkin namına mevzu-bahs metalipten, ibra eylediğini Zatı Devletlerine arz ile kesbi şeref eylerim.

Aynı zamanda, mutabık kaldığımız anlaşma ahkâmını Hükûmeti Cümhuriye namına teyit eylemelerini Zatı Devletlerinden rica eylerim. Elfazı ihtiramiye

Hariciye Vekâletinin 7 - VII - 930 tarihli ve 90198/28 numaralı notasının tercümesidir.

Tercüme

Sefir Hazretleri,

Harpten evvelki zamana ait İngiliz metalibi hakkında husule gelen anlaşmanın İngiltere Hükûmeti tarafından kabul olunduğunu müş'ir 28 haziran 1930 tarih ve 45 numaralı notanın alındığını Zatı Âlinize beyan etmekle şeref kesbeylerim.

İngiltere Hükûmetinin:

Listası, Sefaretin 24 ağustos 1926 tarih ve 212 numaralı notasile Vekâlete irsal olunup harpten evvelki zamana ait bulunan bütün İngiliz metalibinin, ilk taksiti kânunuevvel 1930 da ve diğer taksitleri de 1934 senesine kadar her sene kânunuevvel iptidasında verilmek üzere, altışar bin İngiliz liralık 5 müsavi taksitten mürekkep cem'an 30 000 İngiliz liralık bir mebalığın tesviyesi suretile tasfiyesini kabul ve

II - Balâda mezkûr ahkâmın tamamen tatbikına mukabil gerek kendi ve gerek müstehikkin namına bütün metalipten Hükûmeti Cümhuriyeyi ibra ettiğini beyan eylediğini bildiren muhalesat kâr tebliğinizi memnuniyetle senet ittihaz ederim.

Aynı zamanda, anlaşmanın yukarıda mezkûr ahkâmını Zatı Âlinize, Hükûmeti Cümhuriye na

mına teyit eder ve senelerden beri sürüncemede kalan bu meselenin kat'î bir tarzda tamamen tasfiyesini temine matuf teklifimizi kabulde Zatı Devletlerinin ve İngiltere Hükûmetinin hüsnü niyet ve fikri itilâfını burada kaydetmeği bir vazife biliriz

Elfazı ihtiramiye

